

TELEGRAPHUL ROMANU.

Tel graițiu esse de dōue ori pre septembra:
Duminecă și Joi'a. — Prenumeratia se
face în Sabiu la expeditor'a foie, pre atara la
z. r. poste cu bani găta prin scisorii francate,
adresate către expeditura. Pretul prenumera-
tionei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a.
ar pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 99.

ANULU XXIII.

Sabiu 14|26 Decembre 1875.

trn esclata parte arie. Transilvania si peală pro-
vincie din Monarhia pre unu anu și fiere pre
o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru prime, si tieri
strenă pre anu 12 fl., anu 8 fl.

Inseratul se plasează pentru întâia ora
cu 7 fl. si rulat, pentru a doua ora cu 5 fl., et
si pentru a treia repetitie cu 3 fl., et. v. a.

Scire de iernă.

in 6/18 Decembre 1875.

I. Domnule redactoru! Iernă nă
apucă destulu de tempuriu, si inca cu
tota asprimea. — Omenii, cari in
simplicitatea loru nu cunoscu preten-
siuni mari, suntu avisati a se multiam-
i, déca in aste tempuri grele
mai au unde-si plecă capulu spre a
se scută contra gerului si a ventului
rece, pre cându cei favoriti de sora-
ta imbuibati pâna la desmierdare
se sbuciuma si sfarma intru facerea
planurilor spre a-si realisă o multime
de pretensiuni vane, asiā numite „lip-
se parute.“ — Intr'aceea serile de
iernă destulu de lungi si pentru unii
si altii, cei dintâi le petrecu
cum a datu Ddieu cum potu,
cei din urma le petrecu dupa placu
si voia; ear' eu spre a mai omorî uri-
tul amu luatu condeiulu in mana.
Mi-am propus asta să a conversă
cu d-ta, — a-ti scria. — Sciu ca nu
vei pretinde dela mine că sa te sur-
prindu cu nisice nouătăi imbucuratórie,
căci pentru noi români nouătăile im-
bucuratórie au devenit astadi corbi
albi. Vre-unu lucru de dă-i domne,
care sa ne fia surprinsu cu vre-o bu-
curia óresi-care, mi-am mai uitatu
de cându n'am mai cetitu prin diu-
ariele năstre române. Iti voi scria
asiā dara, dupa cum voi scăi, numai
câtă iți spunu din capulu locului, ca
sa nu-mi iai in nume de reu, déca in
aceste dile de tentatiune voju fi silitu
a imită si eu pre cei multi de ai no-
strii, si-ti voi incepe si eu cu lamentări,
cu tanguiri despre dile rele, de-
spres biruri grele s. a.

Inainte de toté amu sa-ti des-
coperu, ca amu cetitu cu atentiune
anunciarea ce ni-o faceti in diuariul
d-vostra nr. 85, prin carea ni aduceti
la cunoscinta ca cu incepulum anului
viitoru vomu mai primi lângă „Tel.
rom.“ că adaosu inca si „Foisior'a
Telegr. rom.“ pentru care se afla si
angajate poterile necesari. Curagiul
barbatilor nostri resoluti pentru
acăsta intreprindere nobila, este cu ată-
ta mai demnu de lauda, cu cătu ei

pasiescu inainte togmai acum cându
pre orizonulu năstrei se afla
asiediat nori grei, cându tanguirile
mai multor diuaristi de ai nostri ni
dau sa intielegem, ca publicul nă-
stru nu desvălta fatia cu publicitatea
interesulu si activitatea ce s'aru pre-
tinde dela densulu, in aceste dile
intr'adeveru grele, — cari tenguiri,
ori-ce vomu dice, nu le potemu trece
numai asiā usioru cu vederea, căci ele
ni dau o dovădespre decadintăa
năstra. Firesce ca nōne ni place a
ni ascunde nepasarea năstra si acă sub
feliurite preteste. Unii atribue dia-
risticei năstre erórea ca se occupa pré
mult de o politica pre care poporu
nostru nu o pote intielege, nu o
pote cuprinde. — Da, poporul, fi-
resce, pre cătu tempu elu va remanea
poporu lipsit de o cultura óresi-care,
nu va potea intielege, ori-cine sa-i
scria, si ori-cum sa-i scria. Si acăstăa
se intempla nu numai la noi, se in-
templa si la alte popore. Vorbă este
acă de publicul cetitoriu, de cartu-
rarii nostri, de cari, harn domnului,
fatia cu greutătile si impedecamintele
ce ni se punu desvoltării năstre cul-
turale, avemu totusi unu numeru fru-
muselu. — Acestăa suntu chiamati
nu numai a sprină diuariistică, dar
a o si indreptă in privintăa directiunei,
déca directiunea luata de diuaristi
nu li-aru veni la socotela. Altii
iérasi atribue defectulu diuariisticăi nă-
stre in ocuparea ei pré multu, cu
certele personali, — si acăstăa, nu o
potemu negă. — Intr'aceea pre cătu
tempu au descendat diuariisticăi nă-
stre pre terenulu personalitătilor, —
ceea ce intr'adeveru este lucru neplă-
cutu, — déca totusi colonele aceleia
n'a fostu inchise spre justificarea celui
atacatu, inca totu nu este unu pre-
testu fundat si de ajunsu pentru dis-
gustarea năstrei totala, spre a ni in-
tórce cu totulu fatia de cătra aceea.
Dá, se incungiure diuarele năstre
certele personali, sa nu-si deschida
colonele la atâtea polemii daunose,
mai vertosu astadi, cându amenintati
findu noi si chiaru esistintăa năstra
din toté părtele, nu avemu a caută
salvarea năstra altu unde-va, decătu

numai si numai in noi insine, in con-
tielegerea năstra in barbată si acti-
vitatea năstra cu poteri unite. — Cu
tote acestea sa nu uitămu, ca pre cătu
tempu a gresi si a pecatum este lucru
omenescu, vitiul are a fi combatutu,
fia pe calea privata, fia chiaru si prin
publicitate, căci numai asiā ne potemu
indreptă, si a căstăa nu va sa dica nici
decum personalitate. — Acăstăa se in-
templa la toté năsturile culte. Au nu
vedem noi, cum in diu'a de astadi in toté
statele suntu tavaliti si trasi la respunde-
re pentru faptele loru inaintea publicita-
tiei chiaru ministri cei puternici prin
tote diuarele căte nu li stau in soldu,
de-si acelor'a li-aru stă in putere de
siguru a pune calusiu la multi dia-
risti guralivi. — „Opresce dinaristicăa
a nu combate vitiul, si vei deschide
calea la abusuri si faradelegi, vei face
că reulu se esplodeze atunci, cându
n'ai asteptat, si acolo unde n'ai fi
crediut“ au dis'o acăstăa unu mare
barbatu de statu. Sa lucrămu pe fatia
in fric'a lui Ddieu, cu conscientia cu-
rata, si atunci nu multu ni pasa de
gurile rele. —

Nu acă jace asiā dara dupa
parerea mea — reulu, nu de acă
provine regresulu nostru fatia cu dia-
risticăa. Caus'a cea adeverata sa o
spunem pre fatia, este in racel'a nă-
stra, in indolintăa năstra — cătra
totu ce e romanescu. — Si déca cum-
va nu vremu sa o aflămu acă, — apoi
sa o mai cautămu in neintiegerile
năstre, — provenite Ddieu mai scie —
din o invidia óre-care, — despre care
strainii dieu a fi inascuta romanului,
séu pote din alte interese marsiave
personal — particulari — ce convin
atătu de bine intereselor straine. —
Sa nu uitămu lângă toté acestea a
mai marturisi inca si acelu adeveru,
— ca adeca nōne romanilor ni cam
place in cătu-va a fi si ce-va cam com-
odi. Ni place a 'cetí — dar nu ni
place a scrie, — ni place a critis
screrile altor'a, fără că noi sa ni stra-
duim a produce ce-va mai bunu,
— fără că sa punem umerulu la munca.
— Se pare ca principiulu de pasivita-
tate atătu de binevenitul pentru natur'a
năstra — amu inceputu de unu tempu

incocice alu aplică in toté directiunile,
si apoi firesce urmările inertiei nu
potu fi altele, decătu decadintia si re-
gresu intru toté. Dar se incetămu cu
diuaristică — căci acăstăa nice la alte
popore mai avute — inca nu s'a des-
voltat deodata, ci numai treptat, si
uneori cu destule greutăti. — Se in-
trebămu căte diuare avé magiarii cu
o aristocratie avuta, numai pe la in-
cepulum anului 1848, incătu in propor-
tiune cu starea loru materiala si cu
intelligentăa loru, fatia cu starea
năstra cea apesata de astadi n'amu
avé sa dicem multe.

Mai multi ne pote intristă starea
cea scapatata a poporului nostru la
carele pe di ce merge totu mai multu
se pote observă regresulu si decadintăa;
pentru fia ori-cătu de despre-
tiuitu in dilele năstre poporulu, atătu
inse sta, ca bas'a unei năsturi pre
care acăstăa si pote formă viitorul
sue este „poporulu.“ — Decadintăa lui
este decadintăa năstunei. Anii cei tre-
cuti neroditori, birurile cele ne mai
audite de grele, că care abiă credu
ca voru mai fi fostu cându-va in pa-
tri'a năstra, apoi neingrigirea nime-
nui de progresulu poporului, l'au
adusu astadi pre acestăa acolo, incătu
nu esagerădun cându dicu, ca sörtea
lui cea grea si starea lui cea scape-
tata de adi, abiă diferézia de sörtea
si starea cea trista ce o avuse inainte
de an. 1848. — Firesce eu intielegu
acă mai vertosu pre poporulu nostru
din comitate, carele diferézia forte
multu de poporulu din asiā numitulu
fundulu regiu. Da, elu diferéza nu numai
in privintăa stărei sele materiale,
difereza chiaru in moraurile sele, in
chivernisirea casei sele, a lucrurilor
sele si uneori chiaru si in datinele sele.
Si acăstăa diferintă este forte natu-
rala, căci altele au fostu referintele po-
porului nostru in comitate, si altele
a celui din fundulu reg. Si cest'a si
cel'a de-si ambi apesati au avutu alti
vecini, au traitu in tre elemente cu to-
tulu eterogene si de alta natura.

Si cum mai pote bietulu nostru
poporu a se aventă la o stare mai
buna? Proprietarii magari, cari pri-
mira sume colosale pentru rescumpe-

nesci este cea mai compacta, nefindu
intreruptu sirulu de munti de nici unu
riu mai insemnatu. Laturea sudică,
Carpatii Munteni urmăza aceleia, stra-
batutu fiindu prin valea Oltului. La-
turea apusena este cea mai slabă,
atătu prin inaltinea muntilor, cătu
si prin intretaierea loru de mai multe
vai in tre care ale riurilor Muresiulu
si Somesiulu.

Coltialu sudu-vesticu alu triunghiului
carpatinu se prelungesce in trupulu
celu mare alu Carpatilor ce se in-
doae preste Ungari'a in directiune apu-
sena. Din prelungirea acăstăa a col-
tiului nordicu isvoresce spre resaritul
Nistrului, spre apusu Tis'a care se varsa
in Dunarea, determinandu estremele
margini a tierilor locuite de români.
Cele mai multe riuri ce udu ter-
itoriul Daciei vecchi isvorescu din
laturile esteriore ale triunghiului car-
patinu: astfelii Prutulu, Siretiulu cu
afluentele sele, Ialomiti'a, Argesiulu,
Jiulu, Temisiulu, Crisiulu. Trei numai
isvorescu din launtrulu triunghiului
anume Oltulu, Muresiulu si Somesiulu
care taie muntii si strabatu celu din-
tătu prin laturea sudică, cele-lalte
prin laturea apusena, in câmpiea celu
incungiura si mergu de se varsa in
Dunarea si Tis'a. Laturea triunghiului
despre resaritul, Carpatii moldove-

nu se intind o regiune
siesa spre resaritul europei, udata
de multe si insemnatu riuri, Siretiulu,
Prutulu, Nistrulu, Bugulu, Niprulu si
altele, cu muntii mici care mai multa
insémna decătu despartu basenurile
loru. Acestu siesu comunica prin re-

EGISIOARA.

Bas'a geografica a istoriei ro-
manilor.

(Cursu de introducere in istoria romanilor
tenu tu la universitatea de Iasi.)

(Fine)

Insemnatatea acestor elemente
geografice pentru istorie este de na-
tura deosebita.

Muntii suntu acei ce formează pre
de o parte hotarele cele mai puter-
nice de despartire intre popore ce aru
locu pre ambele loru laturi, pre cătu
pre de alta parte muntii suntu loculu
de ocrotire si unu scutu naturalu pen-
tru poporele ce locuescu in ei. Din
contra riurile au o insemnatate contra-
ra muntilor; ele legă poporele
despartite prin munti, prin cursulu
apei loru, de alta parte nu suntu o
stavila si o margine seriosa pentru
poporele ce locuescu pre marginile
loru. Pre cându muntii represinta deci
elementulu ce isoléza si pastrăza in-
dividualitatea unui poporu, riurile din
contra represinta pre acela ce inles-
nesce unirea si contopirea loru.

Teritoriul pre care se petreche
istoria romanilor cuprinda la nor-
dulu Dunarei partea de locu inchisa
intre acăstăa, Tis'a si Nistru, la sudulu
Dunarei peninsula Balcanului in mai
tota intinderea ei, si anume spre a
pusu pâna pre lângă Veneti'a, ier spre
sudu pâna in Elad'a. Acăstăa determi-
nare cu totulu generala, sa neser-
văsca numai spre a areta asupra că-
rei părți din pamentulu Europei avemu
de indreptat cerșetările năstre geo-
grafice.

Luându acăstăa intindere de pa-
mentu că o unitate, o vedem petreche
cuta de dōue sisteme mari de munti:
Carpatii in partea dela nordulu Du-
narei; Hemulu séu Balcanulu in par-
tea dela sudu.

Observandu acum partea dela
nordulu Dunarei cuprinsa intre Tis'a,
Nistru si cursulu inferioru alu Dunarei
cu o mica deschidere pe Marea Négra,
vedem ca in centrulu ei se intinde unu
triunghi de munti, a căror laturi mergu paralelu cu cele
trei riuri marginasie, lasandu intre ele
si riurile respective podisuri si sie-
suri intinse. Daci'a ne presinta deci
aspectulu urmatoriu: unu triunghi

rarea fostiloru loru iobagi, in unele locuri sume mai mari decat ce valora mosiile intregi remase in manile fostiloru iobagi, incepuse mai tardi a intenta o multime de procese asa numite urbariali, facendu din colonisti curialisti, cari intre cercustari atat de favorabili pentru proprietari, se decisera cu putienă exceptiune mai tot in detrimentul betiloru nostri omeni. Totu asa se intempla cu padurile, cu locurile de pasiunari, cu arendile s. a. prin cari apoi se smulse o multime de proprietati, o avere insemnata dela poporulu nostru. Despre tota acestea voru sci enara forte multe adovatii nostri. Sa mai consideram aci apoi birurile si greutatile, de cari amintisem mai susu, si in fine se mai luam in consideratiune ca poporulu afandu-se inca pana astazi in noianul ignorantei, este lipsita de ori-ce subventiune si mijloce de a se putea cultivata, pre candu fara de cultura inca nici unu popor din lume nu sa potuta radicata la o stare mai buna.

Langa tota aceste, inca unu periculu pentru poporulu nostru, unu reu, mai reu de catu tota retele, pre care nu trebuie, nu-lu putem ascunde, si acesta este dedarea poporului nostru la beutur'a cea otravitoare a vinarsului. Unu reu acesta de spariatu, carele ni degeneredia si demoralizava poporulu vedendu cu ochii; unu reu, pre carele numai este nimenea in stare a-lu cura numai asiatica usioru cu un'a cu doua. — In dile de dumineci si serbatori, ba si in dile de lucru gemu burturile cele puturose jidovesci de multimea omeliloru nostri, cari, deca cumva nu se certa intre sine, — apoi canta si mi-ti horescu la cele dragi de doine romanesca in dilele cele bune. Aci mi aducu aminte de procederea cunoscuta a unui domnitoru carele din anu in anu urcandu biruri si greutati, trimise prin tiéra pre omenii sei incredinti, ca sa afle: ce spiritu domnesc in poporu? Pre catu tempu incredintii domnitorului i spuneau ca poporul se tangui, se vaita, se plange, regintele totu mai multu urca birulu, iera candu in fine i sa referatu, ca poporul acum in locu de a se mai tangui de seracie de poveri

giunile plane dela nordulu Carpatiloru cu partile centrale si apusene ale Europei. Dela laturea sudica a triunghiului se intinde de asemenea unu siesu largu, acelu alu Dunarei care se inchide insa in spre apusu prin arcuire de munti ce se incheia la Portile de feru. Acestu siesu alu Dunarei de josu se intinde si de-a drept'a ei, pana la muntele Hemus care incependum dela Portile de feru prin un'a din ramificările sele alerga paralelu cu cursulu Dunarei pana in Marea-Negra.

Siesulu acesta alu Dunarei este unitu cu siesulu celu mare dela resaritulu triunghiului carpatinu prin partea plana de pamant din coltiulu sudu-osticu alu triunghiului si Marea-Negra, pe unde se intindu gurele Dunarei.

Despre apusulu triunghiului se afla siesulu Tisei care este un'a cu acelu alu Dunarei mijlocie. Intre acestu siesu si acelu alu Dunarei de josu nu esista o legatura, fiindu despartite ambele parti, prin arcu de munti ce stringu patulu Dunarei la Portile de feru.

Trecendum acum in sudulu Dunarei gasim mai intai pre muntele Hemus care incheia prin sudu siesulu Dunarei de josu. Acestu munte desparte Moesi'a de Traci'a in partea lui mai orientala.¹⁾ In partea lui apusa²⁾ cu se ramifica in mai multe lantiuri din care unulu se indoae spre Nordu³⁾, tindendu a se uni cu ramu-

si de biruri grele, elu este veselu bai si canta acela deodata striga consilariiloru sei: „Slabit cu birurile si greutatile, acum e semnu reu, poporul a ajuns la abisulu desperatiunei, elu incepe a nu se mai tengu, caci la coplesitu la ghirbovit greutatea“, in togmai pre cum nu se mai tangui si numai simte durerile bolnavulu ajunsu in agonia mortiei. — Sa ne ferescă dumnediu, dara eu tare me temu, ca poporul nostru, inca nu mai sta adi de departe de abisulu desperatiunei. Arende de carcimaritu, cari aducu proprietarilor mari folose, s'au urcatu astazi la sume de spariatu. In mai multe comune serace ca vai de ele, unde cu cati-va ani mai nainte se platea arend'a pentru cate o carcima 20—25 fl. astazi se esarendéza cu cate 4—500 fl. — Totu semne triste despre seraci si decadint'a poporului. Unui regim carele s'aru interesă de sörtea poporului, iaru stă firesc si mijlocele la mana a indreptat acestu reu. Dara de unde se poti asteptat astazi acest'a la noi, unde se pare ca statulu nostru are mai mare lipsa de bani de darea de consumu de catu de poporu, si unde puternicii dilei si-au uitatu de multu de acelu adeveru matematicu, ca sörtea unui statu, buna seu rea, este stransu conditionata de sörtea poporeloru sele. — Esempile din trecutu si presentu ne stau inaintea ochiloru, dara la noi cine sa se mai cugete si la exemple? In vremi de pace domnii benzhetuiescu pre cont'a poporului, care tace si platesc; si apoi in tempuri grele de resbelu, ierasi totu numai poporulu, bietulu de elu, trage in necasu. Seracu poporu!

Incheiu pentru asta sera domnule red. temendum ca cele ce asiu mai avé aci ati scrie nu li-aru poté purta fóia domniei tale.

Voiu mai reveni catu de curendu Salutare! — u.

335

Revista politica

Protestulu sasiloru din siedint'a Universitatii dela 15 Decembre a. c. in caus'a arondarei teritoriali seu mai bine disu a sustinerei fundului r. in starea sea privilegiata de pana acum,

r'a carpatina, unu altulu se intinde pre langa Marea-Adriatica¹⁾ de se unesce cu sistemulu Alpiloru, unu alu treilea ince se cobora in josu²⁾ in spre Grecia separandu Macedonia si Tessalia de Albani'a si Epiru. Acestea este muntele numit in vechime Pindele feru.

La resaritul dela gurele Nistrului si pana la strimitorea Dardaneleloru, (Bosforulu tracicu), aceste tieri suntu update de apele Marei-Negre; dara partea de coasta dela Nordulu Dunarei este multu mai mica si neinsemnata decat partea ce se intinde dela sudulu gureloru acelui fluviu.

Siesulu celu mai oriental, care prin fundulu seu comunica cu Asia si este calea cea mare prin care poporele arice au venit in tempurile stravechi de au ocupat Europa, se opresce deci in laturea resaritena a triunghiului carpatinu. Elu are ince doue deschideri, un'a pe la nordulu Carpatiloru prin care se unesce cu Europa centrala, alt'a pre la sudu prin care se unesce cu siesulu Dunarei de josu.

Moldova in vechia ei intindere dintre Nistru si Carpati apartiene marelui siesu oriental, formandu partea lui estrema ce se mantuie in Carpati. Prim nordulu ei comunica siesulu oriental cu centrulu Europei si prin sudulu ei siesulu Dunarei de josu.

Acestu siesu alu Dunarei de josu ce nu este decat o prelungire a sie-

¹⁾ Alpele dinarice.

²⁾ Tahar-Dagh, Muntii Gramos, Mesovo, etc.

³⁾ Muntii Serbiei.

nu poate sa nu-si afle apretiarea sea meritoria in publicistic'a magiara. „Pesti Naplo“ e, carele in numerulu seu dela 29 Dec. se occupa in modu obiectiv de susu amintitulu protestu, care nu pretinde nici mai multu nici mai putienă decat sustinerea unei institutiuni feudale incechite, prin care majoritatea acestui teritoriu, botezat Sachsenland, sufera dela o minoritate inesorabila si ingamfata cele mai mari vatamari in respectul drepturilor sele ce-i competu. Propunerea facuta de deputatii romani in sessiunea anului c. cu privire la dotatiunea scolară nu numai ca nu s'a luat in consideratiune, ci ea era sa aduca pre legislatori sasesci ai fundului r. afara din fire, deca acesta nu se moderau, dupa cum ne spunea organulu ultraradicalu alu sasiloru de aici. Acesta e o noua dovada, unu nou comentariu la asertiunea nostra, ca intre romani si sasi nu se poate realizata o impreunare solidă pre basea intereselor concrete. Esclusivismul si egoismul sasescu n'are margini.

Sa vedem acum cu ce argumente plausibile intempina „P. N.“ protestulu datu de sasi in siedint'a din 15 Decemb. n. a. c. si cum combate elu acestu pasiu indrasnetiu alu domnitoru din Sachsenland.

On revient toujours à son premier amour — astfelui incepe citatulu organu apreciarea susu disului protestu. Sasi nu potu trai fara protestare, acesta e pana de tota dilele a vietii loru politice. Dece cine-va s'aru pune sa socotesta, catre voturi separate, proteste si protestatiuni au scrisu si au substernutu ei dela 1790 la diele transilvane de ore candu, la guvernele cele reg. si de curendu la celu ungurescu, fara indoiala ca aru gasi o gramada mare. Aru fi intradeveru interesantu a constata acesta din protocolele dietelor si ale guverneleru.

Celu mai nou protestu e datatu Sibiu din siedint'a Universitatii tinuta la 15 Decembre — subscrisu de 35 deputati — celu din anulu trecutu era subscrisu de 34, prin urmare numerulu incarnatiloru a crescutu, dara obiectul, scopul si motivele protestului suntu totu cele din anulu trecutu (die alten Schmerzen), numai in mo-

sul oriental cuprinde in partea din stanga Dunarei Muntenia seu Valachia, iera din drept'a ei Bulgaria si Dobrogi'a.

Centrulu muntosu a partiei norduanubiene a tieriloru locuite de romani forma media Transilvania, iera pre cōstele laturei apusene a triunghiului in basenu Temesului se intinde Temisian'a, in alu Crisului Crisian'a, despartite ambele prin riulu Muresulu. Iera la nordu Maramuresiulu seu Marmurosulu se intinde in verful triunghiului, pre unde Tisa isvoresce din prelungirea coltiului triunghiului mergendu spre nordu-vest pentru a se incovai apoi spre sudu si a cadé in Dunarea cu care curge o lunga bucatu cu totulu paralelu.

In centrul Transilvania^{a)} cuprinsa din tota laturile cu munti, complectu inchisa despre nordu si resaritul, putienă deschisa despre sudu, mai multu despre apusu. La resaritul si sudulu ei Moldova si Muntenia ce facu parte din siesulu oriental, la apusu Temisian'a si Crisian'a ce se deschidu pre siesulu apusunu alu Tisei — iera intre aceste doue siesuri comunicatiu inchisa prin muntii portilor de feru si periculosulu cursu alu Dunarei in acele locuri — eata configuratiunea generala a tierilor dela nordulu Dunarei in care s'a desvoltat istoria romanilor.

De aici urmeaza ca Moldova si Valachia voru fi tierile cele mai puternice supuse tuturorui inriuririlor venite din fundulu siesului oriental.

^{a)} Cu Marmurosulu pre crestetulu ei.

dalitate se vede putienă resanare (resanatio). Suntem curiosi pre votul separatu alu romanilor si ungurilor, caci presupunem ca au facutu, dara pre acesta nu se obicinuiésce a-lu numi organulu directivu alu sasiloru din Sibiu.

Se spunemu cu putienă cuvinte ce cuprinde acelu scriptu. Protestatorii se provoca la responsulu ministrului presed. cātra deputatiunea din Sibiu, si la enunciatiunea lui „Ellenor“, din care deducu ei ca Sachsenlandul e amerintiatu de unu pericolu seriosu prin arondarea teritoriale planuita, densii ca universitate si ca unicul organu, chiamatu a esprime vointia tuturor sasiloru (den Gesammtwillen) trebuie sa se cugete la evitarea acestui pericolu, au voitul sa esmita o comisiune de 7, dara presidiulu — nu mai multu comitele, acesta esprimase au sters'o sasii din lexicone cu privire la (comesulu actualu, pre care nu-lu potu suferi) Mauritiu Conrad — na permisu acesta din motivulu, ca guvernul ocupă totu punctul de vedere din anulu trecutu.

Afara de acesta o tiéra nu poate avea doue diete si celor 14.850.000 cetateni unguresci nu le place sa le poruncescă cei 150.000 sasi. Acesta o considera Universitatea f. r. de o violare a dreptului fundamentalu (Grundrecht), cea ce contradice cu articululu XIII din 1791, care nu dice nici unu cuvant despre aceste, se impotrivesce cu § 10 si 11 art. de lege 43: 1868, cari dispunu, ca sasi trebuie sa fie ascultati in cestiunea organizarei; de aceea au si chiamat guvernul si presidiul dietei pre cele 11 jurisdictiuni la dieta, deputatii loru suntu acoala, scotu cu sergintia diurne si continua cu opositiunea — afara de bravulu Wächter si Fabritius — la denegarea bugetului si a ajutoriului pentru honvedi, unde se compromitu pre sine pre catu se poate de reu; — se provoca la usulu vechiu, care n'a existat in forma de lege, se provoca la tractate, pre cari nime nule a vediutu, pentru ca ce a fostu, diplom'a leopoldina, acea si-a smuls'o de sub picioare la 1863 pentru unitatea imperiului.

Acestu proiectu are si unu argu-

Tota schimbările si fragmentările din acelui siesu intinsu ce au fostu in tempu de atatea secole vecinu cutrieratu de unu cursu neintreruptu de nemuri deosebite voru fi simtite si aici; tota poporele ce voru veni din aceste parti, taiete de coltiulu triunghiului carpatinu se voru indreptat seu spre nordu pentru a merge in centrulu Europei, seu spre sudu pentru a trece in pensul Balcanului.

Din contra Transilvania, Maramuresiulu, Temisian'a si Crisian'a voru fi mai putienă atinse de evenimentele si miscările intemperate in siesulu oriental. Siesulu Tisei si prin elu apusulu cu poporele, mai apoi cu ideile si formele sele politice voru inriuri asupra-le.

Acesta indreptare a Moldovei si Valachiei spre rasaritul, iera a Transilvaniei, si tierisorielor adjacente spre apusu este de o mare insemnata istorica. Multe si mari evenimente politice si sociale remanu neintielese fara acesta privire geografica, singur'a care a determinat istoria in acesta privire.

Desbinarea politica a romanilor si are originea primitiva in asediarea Carpatiloru, dar totu acestor munti datore romanii conservarea esistintiei lor, caci dupa cum vomu vedea muntii au fostu si aici ca si ori unde ocrotitorii naturali ai poporilor ce locuesc in ei.

Astfelui, sorginte de bine si de reu, in ori ce casu cu o influentia constanta, muntii Carpati au presidat la desfasurarea istoriei nostre. Unu studiu alu ei ce nu porneste dela acesti munti nu are cheia prin care se des-

mentu classicu, dice adeca, ca § 7 din regulamentulu afacerilor Univ. le asigura desbaterea propunerei de a esmitte comisiiuni si darea opiniunei in asemenea obiecte. Noi tienemu membrii Universitatiei de o adunare de barbati forte prudenti — de-si rei politici — dara i rogâmu sa ne arete vre-o ordinatune dela fostele guverne trnne r. séu dela ministeriulu ungurescu, prin care s'aru aprobad acelui regulamentu, ii rogâmu sa ni-o arete.

Pre unu temeu atât de siovatoriu 'si punu protestatorii cele dôue rogâri ale loru ce urmăza: 1, cá dreptulu municipalu sasescu si Universitatea sa nu se restranga pre calea guvernului; 2, cá fundulu reg. sa nu se reguleze fără interventiunea Universitatiei. Ba se mai afla in motivare si aceea, cá diet'a si guvernulu sa nu vateme intregitatea teritoriale a fund. reg. si sa se sustiena natiunea sasescă — sustinerea ei e unu dreptu fundamentalu — Grundrecht —; in celelalte, dice pct. 3 — Universitatea din intentiune buna e gât'a a face concesiuni. Ungarie! primesce cu multa generositatea filorui tei sasi!

Concetatiunii nostri sasi, asiá se vede, au inca o idea fixa din 1849, cându Ungari'a a jacutu la picioarele lui Paskievits pâna la 1867 totu pentru unitatea monarchiei, dara de atunci incóce s'au desamagit putieni de acea idea fixa. Ide'a loru fixa de acum e, ca densii potu sa tieni fundulu reg. cá unu statu in statu cá unu municipiu intregu alu tuturoru municipioru sasesci, intr'ensulu Universitatea că guberniu sasescu si natiunea sasescă că domni pamenteni ai romanilor si ungurilor, cá o a dôua Croatia privilegiata. Ii rogâmu sa scotă din capu acésta fixitate politica. Acésta aru fi o rusine si o dejosire de sine a Ungariei. Sa se desstepte, sa nu se insiele pre sine prin imagini de amagire desiarta. Ungari'a vrea sa remana unguresca si dómna intre barierile sele prin constitutiune si guvern, progresandu in agricultura ratiunale, industrie si comerciu, dupa exemplulu tuturoru poporului.

Primesce Francia ori Germania institutiunile nôstre interne de statu? Nu! si de aceea calatorulu ce calca pre pamentulu nostru face bine, déca

légă incurcatele evenimente ale istoriei acestorui tieri.

Amu aretat mai susu ca fluvii si riurile suntu câile de unire intre tieri si popore, pre cându muntii suntu stavile de despartire: acésta atât prin faptulu ca riurile curg in vâi si siesuri, câtu si prin mijlocirea cursului apei loru, ce pote deveni mijloc de comunicatie, indata ce omulu învîtia a plutí pre ea.

S'aru paré dupa aceste, ca cursulu Dunarei ce vine din părțile apusene si centrale ale Europei, aru fi o vîna ce aru trebuí se unescă siesulu resariténu alu Europei cu acelu apusenu si pre la sudulu Carpatiloru pre cum se unesce pre la nordu prin reuniunile plane si mlastinóse ale Niemelui Vistulei si Oderului.

Nu este inse astfelui. Tocmai Dunarea forméza in cursulu ei o excepție dela regul'a generala. In locu cá sa fia curgerea ei prin o vale séu siesu ce sa se intînde dela isvoru si pâna la gura, vedem din contra ca ea trece de a curmedisiulu taindu mai multe siruri de munti, astfelui ca basenul Dunarei este despartit in mai multe părți mai cu totulu separate unele de altele. Celu mai mare sistemul de munti ce-lu taie Dunarea este acelu alu Carpati-Balcaniloru. Strîntórea acésta a Dunarei e cea mai insemnata din tota Europa. Dela Basiasch pâna la Sibiu o lungime de 16 mile germane cursulu Dunarei este restrinsu intre muntii Banatului de o parte si a Serbiei de alta parte. Latimea fluviului se restringe uneori pâna la 426 p-

imbraca vestmentulu si datinile nôstre si se acomodéza noué.

Aru fi bine déca protestatorii si aru vení in chiaru in respectul acesta.

,Mag. Polg." amintindu de generos'a concessiune a sasiloru din sesiunea Univers. de a se referă si romanesce, dice ca sasii se lauda preste mesura cu acésta fapta din care romanii n'au nice unu folosu, dara fratieta si egalitatea s'aru realiză atunci, cându sasii aru dice: „Romanilor! vedeti aici o avere comună considerabila, la care si voi aveți atât'a dreptu cătu si noi, luati jumetate din ea si o folositi spre scopurile educatiunei publice."

Dotatiunea scolară e unu viu testamentiu despre acea, cătu de departe suntemu inca de o asemenea fratieta si egalitate.

Cas'a magnatiloru.

Budapest'a 23 Dec. n. 1875.

Cas'a magnatiloru a Ungariei a acceptat in siedint'a sea dela 21 Decembrie n. bugetulu de baza la desbaterea speciale. Insemnatatea obiectului s'a vediutu forte chiaru si din fisionom'a cea serioasa si extraordinaria a casei magnatiloru. Legislatorii nascuti se infatisiara la siedintiele bugetarie in numeru neindatinatu, unu public numerosu se indesá in sala spre a ascultă discursurile oratorilor din ambele tabere parlamentare. Acestu interesu viu care se puté ceti pre fati'a fia-cârui se marise inca si prin impregiurarea, ca opositiunea dreptei, care are radecinele existintiei sale mai multu in cas'a de susu, avea sa dea peptu cu unu contrariu, care in camer'a de josu se bucura de o majoritate imposanta. Lupt'a s'a terminat in favorulu guvernului, dara victoria lui nu a fostu chiaru asiá strălucita, precum ni asigura oficiosii, pentru abstragendu dela cei 36 comiti supremi si 16 episcopi si prelati, cari din necessitatea momentului au votat cu guvernului, cei mai cu influența magnati nu au sympathii cu guvernului actualu refusandu-i acestui'a in modu categoricu votarea bugetului.

Contrastele intre cele dôue partide parlamentarie din cas'a magna-

cioru cându cea obicinuita este dela 2—3000. Adancimea ajunge pâna la 154 picioare, iéra rapejunea crește (la Pórt'a de feru) pâna la 10—15 picioare pre secunda. Prin acésta impregiurare anormala in cursulu Dunarei, acestu riu perde cu totulu caracterulu unei arterii de comunicatie care legă apusulu cu resaritulu Europei; caci malurile lui suntu munti si stânci ripose, apele lui unu virteju ce presinta numai pericule, iéra nu inlesnire navigatorului.

De acea siesulu Tisei remane despartit de acelu alu Dunarei de josu atât naturalu câtu si in privirea istorica.

Dunarea nu a fostu pentru tierile nôstre o arterie de comunicatie cu apusulu Europei. Din contra ea a fostu o cale mai multu prin care a petrunsu la noi inriurirea poporului orientale. Dunarea se varsă in Marea-Negru si este unu fluviu mare si navigabilu cu lesniciune pâna la Portile de feru. Tierurile Mărei-Negre au fostu in diverse tempuri teatrulu unor evenimente importante, precum colonisâri grece, apoi acele italiene, in sfersitu luptele pentru suprematie asupra-le. Prin arteri'a Dunarei totu acese s'au resimtitu in interiorulu tierilor udate de apele ei.

Ambele acese dôue mari siesuri dela Nordulu Dunarei, celu resariténu si celu apusenu, suntu in legatura cu regiunile cuprinse in pensul'a Balcanului.

Siesulu apusenu alu Tisei se legă cu siesulu riului Sav'a ce se verăsa in Dunare ce-va mai josu de gur'a Tisei,

tilorul se vedu si in publicistica. Foile guvernamentale navale escu asupr'a partidei conservative cu furia, i disputa ori-ce dreptu de existentia politica, ba „Pesti Napló" dice, ca partid'a conservativa n'are nice o radecina in popor, care e in tota fint'a sea liberalu. O era conservativa sub actualii representanti ai ideei conservative e pentru acestu diurnal o imposibilitate, conservativitatea e identica cu reactiunea.

„Pest. Ll." criticandu atitudinea magnatiloru opositionali in decursulu desbaterei bugetarie constata, ca opositiunea conservativa a suferit nu numai o calamitate materiale, ci si morale.

Reproducem in genere unele momente mai interesante din cele dôue siedintie, de Luni si de Marti, in cari s'a desbatutu bugetulu.

In siedint'a de Luni comisiunea de 3 si-a cetit raportul prin care recomenda bugetulu. Dintre opositiunile au vorbitu contr'a bugetului cu deosebire contele Waldstein, care a declarat economia ministerielor de pâna acum penibila, reflectandu inse bar. Wenckheim la acésta apostrofă evidentă Waldstein a coresu assertiunea sea intr'acolo, ca acestu terminu e esprimitu in focul discussiunii si densulu a voită sa dica numai, economia neprecutetata.

Contele Apponyi supune bugetulu la critica din dôue puncte de vedere: Este elu icóna corespondientă stărei nôstre financiare si este acesta icóna ce ni-o presenta, linisitória? Oratorulu aru, ca bugetulu e esagerat, nu corespunde realităției si dovedește acésta tesa cu cifre din bugetu. Ce privesce venitele preliminare, aceste suntu imaginarie. Déca guvernul va realiză acestu preliminaru prin o incassare sfortiata a contributiunilor urcate resultatulu tristu va fi acel'a, ca se va atacă poterea de contributiune a poporului, se va ucide cloc'a cu óuele de aur si atunci nu vomu mai puté contă nice pre dările de pâna acum, dara oratorulu se teme si de eventualitatea, ca venitele preliminare nu voru incurge cu totu sfortiarile guvernului, si nu pote acceptă de locu politică financiale a guvernului.

Incătu e pentru suspiciunile ce se facu partidei opositionali, ora-

torulu dechiara, ca elu si colegii sei de principiu nu suntu din principiu intre totu impregiurările inamicilor urcării contributiunilor, ba densulu e chiaru convinsu, ca ori-ce operatiune mare a reformei financiare cere urcarea in ore care stadiu, dara acum dupa ani de recolte rele nu e corespondientă o incordare a puterilor, ci e de lipsa recrearea, deci pre anul 1876 nu corespunde de locu urcarea proiectata.

A dôua conditiune, cu care s'aru invovat oratorulu la o urcare a contributiunilor e, ca acesta sa nu fie unilaterală ci un'a din sirulu acelor mezu, cari suntu de lipsa, déca voim sa scapă din situatiunea cea critica. Oratorulu cere o reformă radicală a sistemului, prin urmare o asemenea reducție in totu ramurile vietii de statu, mai întâi la parlamentu, dupa aceea la ministerie, alu căror numeru aru trebuí redusu. De o reformă financiară radicală nu pote fi vorba inainte de o prealabilă reformă radicală a armatei. Dôue armate suntu unu lucru, trebuie impreunata hondimea cu armat'a comună.

In fine Apponyi combate o assertiune a br. Vay, care disese, ca trunchiul natiunei ungurescă nu admite o schimbare de sistem in mesură pretinsa de opositiune. Déca acésta aru fi asiá noi totu si ne vomu pute dispunsă de indatorirea de a ne spune convingerea nôstra individuală acolo, unde credem, ca o mare parte a opinionei publice se află in ratacire. Poporile nu s'aru fi abatutu dela calea ratacirei, déca nu s'aru fi aflatu minorități, cari au datu peptu cu inpopularitatea si cu suspiciunile spunendu pre fatia convictiunea loru. Sub trunchiul natiunei trebuie sa intelegemu inse o clasa deosebita de partea productiva a natiunei, care clasa e chiamata a face politica. Majoritatea cea mare a partiei productive are o idea de predilectiune, dara acésta e o idea forte prosaica, de-si justificata, si adeca idea: cum sa pote trai. Si acésta casa, care prin solidaritatea intereselor sta in stresna legatura cu totu paturile poporului are căte odata chiamarea a pune in cumpena puternicul seu veto si adeca atunci cându vede, ca adeverat'a idea de predilec-

turi, fia aceste vaile Tesalie séu acele ale Oltului si ale Prutului,

Amu infatiosat pâna aici rolul istoricu a positiunei si configurării geografice a tierilor locuite de români. Este inse de observat ca insemnatatea istorica a unei positiuni séu configurării geografice se schimba dupa tempuri si imprejurări. Astfel, dupa cum amu aratatu o dejă, Carpatii au fostu in unu tempu scăparea nationalitatii nôstre, in unu altul piedec'a unirei nôstre politice; tiemul Marei Negre si gurile Dunarei au adus in ore care tempuri influiantă civilisatiunei Greciei antice la poporile ce locuieau in tierile nôstre; in tempuri mai noue ele au servit a scăpa nationalitatea nôstra din necesitatea in care s'au vediutu natiunile europene de a nu lasă acésta insemnată positiune in manile unei puteri mari ci mai bine a crea unu statu neutru si asiá mai departe.

Relatiunea dintre pamentu si popor este cum amu spus constanta si istoria trebuie sa tienă séma de ea in totu tempuri. Geografi'a in intelesebul iau aici este parte integrală a istoriei, si nu se potu espune totu inriuririle si totu rofulu ce l'au avut pamentul asupr'a vietiei unui popor decătu potrivit cu espunerea estei vietii insasi. Este inse necesară a trage luarea aminte in modu generalu asupr'a acestui mare fătu, pré adese trecutu cu vedere si a se arată liniațamentele generale ale acelei inriuriri.

Carpatii, Hemulu, Pindulu: eata centrele geografice ale istoriei populului român. Respândirea loru in totu celalalte parti pre unde-i întâlnim apoii, au pornit din aceste puncte

„Cor. lit. A. D. Xenopolu.

tiune a trunchiului se sacrifice pasiunilor private.

In urma oratorulu asigura preministrul de finacie, ca bilantiul pre 1876 nu va corespunde cifrelor preliminate.

In siedintia de Luni a desfasuratu pre urma ministrului de finacie Szell motivele bugetului, cari sunt cunoscute din cas'a de josu.

In siedintia de Marti s'a inceputu desbaterea cu Szögyény, care springesce bugetulu. Densulu recunoșce, ca spesele militarie apasa că unu munte pre umerii poporelor europene, prin urmare o reducere a fortelor militare e de lipsa, dara Ungaria nu e chiamata a luă initiativă la desarmare. Cu tóte aceste institutiunea honvedilor nu se pote desfintiá.

Contele Cziráky intr'unu lungu discursu respinge bugetulu fiindu ca impune poporului sarcine nesuportabile, iéra comitele supr. Ghürky arata unu servilismu bizantinu dicându ca unu guvernunmai cu Tisa in frunte e posibilu.

Maythényi constatându trist'a icóna ce ni-o infatisieza starile actuali dice, ca noi ne aflâmu inaintea unoru trebuinte momentane cari trebuiesc acoperite. Pentru a judecă ca fi-vatiér'a in stare sa pôrte sarcinile aceste grele séu nu, se recere unu spiritu profeticu, noi inse trebuie sa intempiñam greutatile neincunguriabile cu barbatia. Ce aru face opositiunea cându s'aru respinge bugetulu in fapta?

Oratorulu se arată in decursulu pledârei sele pentru bugetu de unu aderentu constantu alu autonomiei municipale.

Contele Szécheny, unu politiciu cu talentu si desteru, constata, ca positiunea celor ce nu suntu de o parere cu guvernul asupr'a politicei financiali e in óre-care privintia forte grea. In siedintia trecuta unulu dintre oratori caracterisă in termini viui tendintia aceloru minorităti, cari fatia de unitatea partidei guvernamentale credu ca potu esecută pareri diverginti, iér' bar. Wenckheim face pre toti aceia responsabili, cari n'au datu parere loru diverginte o expresiune prin votulu loru. Altu oratoru dise, ca minoritatea aru privi victoria sea de o calamitate.

Oratorulu acest'a este indreptatit, a-si esprime parerea sea, dara nu pote fi interpretorulu convictiunei interne a altor'a.

Ce privesce intrebarea responsabilitătii, corporatiunile parlamentarie nu suntu in asemenea mesura responsabile pentru erorile loru, guvernului că conduceriu e in mesura mai mare responsabilu, cu deosebire pre unu terenu unde numai conduceriori, iér' nu si cei ce urmăza standardulu potu sa aibe cunoscintie mai speciale a lurerilor.

Relativu la cestiuinea drumurilor ferate responsabilitatea cade aici pe guvern, pentruca experientia ne invétia, ca nu este unu experimentu mai periculosu pentru parlamentarismu, decât discussiunea asupr'a concesiunilor drumurilor ferate.

Bugetulu nu-lu pote primi fiindu ca e prea sangiunicu. Noi adaugem la amagirile din anii trecuti o amagire nouă. Déca bugetulu se respinge, guvernulu se ajuta cu indemnitatea.

Greutatea principale e, ca guvernulu se lupta intr'unulu si acela'si tempu cu crisia financiale si natiunalu economic, tota Europa se afla intr'o criza natiunalu economică si nesuinsteinie guvernului de a urca contributiunile directe séu indirecte séu au fostu zadarnice séu au intempiñat mari greutăti. Englter'a si Francia trece prin crisele aceste, dara Germania, cu tóte miliardele, nu, cu atât

mai putienu noi. Guvernulu incepe opera sanărei intr'unu tempu neopportunu. In fine respinge bugetulu.

Tisa combate pre oratorii oposițiunali de a rendulu si stigmatiséza tendintiele loru de absolutice si revolutionarie.

In fine recomenda bugetulu.

D I S C U R S U

deputatului S. Borlea rostitu in camera deputatilor Ungariei, in siedintia de Marti 7 Dec. la desbaterea asupr'a introducendei noué dâri dupa venit.

Onorable Camera! Cu ocaziunea desbaterei generali asupr'a bugetului eu comunicasemu parerea mea si cu privire la acesta specie de dare nouă. Amu spusu atunci'a, ca eu nu primescu introducerea acestei dâri, căci dupa parerea mea nici dârile de pâna aci nu e in stare poporulu sa le supôrte, si prin urmare cu atâtua mai putienu va fi in stare sa supôrte darea nouă, de care se lucra sa se introduca acum'a. Acesta asertiune m'amurisuitu atunci sa o documentezu si cu date; de acea acum voiu vorbi forte scurtu, căci nu vréu sa mai repetescu cele ce dejá amu spusu atunci.

Prin vorbirea mea de acum in-tintiunediu numai un'a, si acea este, sa ceru că sa mi se esplice, si speru ca mi se va explică din vr'o parte o enigma, unu fenomenu séu rebusu séu cum s'aru mai puté numí pre ungraria ceea ce eu — de-si amu cugetatu multu asupr'a lucrului, nu potu se pricepu, si precum sciu multi suntu in intréga tiér'a de aceia, cari că si mine astépta deslegarea acelei'a. Iéra in ce se cuprinde enigm'a: De-si nu pote sa o traga cine-va la indoîl'a acea ca la 1867 cându se plamadí dualismulu némtio-magiaru, dârile erau cu multu mai mici si mai putiene decât astadi si anume atâtua cele directe, cătu si cele indirekte, de-si nu pote sa traga cine-va la indoîla acea ca inainte de 1867 n'a fostu tiér'a incarcata cu datorie asiá de enormi, că si astadi; si in urma de-si nu pote sa traga cine-va la indoîla nici acea, ca inainte de 1867 poporulu si tiér'a nu au fostu mai avute decât astadi; totusi binevoiti a vi aduce aminte, căci nu e asiá de multu — ca dela 1860—1867 tóte foile fără deosebire, magari si germane, guvernamentali si opusetiuniali, de opotrivă se tanguau ne intreruptu asupr'a acelei impregiurări, ca este cu neputintia sa se supôrte dârile de pre atunci si ca de nu se voru sterge unele dâri indirekte, atunci poporulu si tiér'a trebuie sa se ruinedie. Si acestea le bucinau foile pre tóta diu'a pâna la 1867. Iéra dela 1867 — de-si din anu in anu s'au urcat unele dâri si de-si nu se sterse nici o dare indirecta, ba inca se urcara si aceste si preste totu se isocorda inca si dâri noué, prin cari tóte se ingreună sórtea poporului si tiér'a se incarcă din anu in anu cu datorie ne mai audite — totusi minunea munilorn, dupa plamadirea dualismului de odata amutira tóte acele voci de mai nainte si nu mai bucinara ca poporulu nu e in stare sa platésca si ca e la marginea desperărei! E dreptu ca mai suntu dône trei foitie, cari si acum releva aceeasi; dar majoritatea diuareloru celor mai mari tacu că piticulu. Ba nu numai ca tacu dar inca acestea bucina in lume, ca poporulu nu numai ca e in stare a platí dârile de astadi, ci pote sa supôrte si dâri mai mari.

Sciindu inse eu ca din dnii redactori de pre la 1860 mai suntu si astadi redactori, ba unii din ei suntu chiaru si membri ai acestei Camere, astepetu deci deslegarea acestei enigme mai alesu prin dniele loru. Speru ca mi-voru implimí cererea, dupa ce multi suntu cei ce astépta deslegarea acestei

enigme si li voru fi multiamitori pen-tru ea.

In cătu de tare inse a seracitu tiér'a, apoi ast'a o scimu si sentim cu totii; de aceea nu voiu se me apucă a documentá din nou, dara — la cele ce disesemu cu ocaziunea desbaterei generali asupr'a bugetului, trebuie se mai adaugu acum unele amenunte ce se intemplara de curendu. Se intempla adeca in dilele trecute ca in comun'a Chesinti din cotulu Temisiului se du-sera in indeplinire in un'a si aceeasi di — 6 esecutiuni, iéra in comun'a Jebelu din acelasi cotu — 10! Si liberalii executoiri e dreptu ca esecutara dela bietulu poporu ceea ce au afiatu, căte unu purcelasiu, căte o capra si alte menuntisuri, căci lucruri mai mari nu mai aflara; dara pretiul acestor'a a fostu pré putienu chiaru si pentru diurnele executoirul! Astfelui bietii de esecutati nu numai ca si-perdura cele ce li se esecutara fără dn a li se sterge ce-va din contributiunea restante, dara inca li se mai adause la restantia fosta si spesele esecutiunei ce nu se potura scôte din cele ce li se vendura cu tob'a? — Apropos! Audisemu dicendu-se din partea guvernului, ca de aici inainte va fi mai usioru a plati si a incassá darea, căci se va introduce o reforma in privintia incassării dându-se adeca incassarea dârilaru in mânila municipielor. Eu inse nu asteptu nici unu rezultat dela acesta reforma, căci déca executoirii de astadi cu rigurozitatea loru draconica nu fura in stare se inceasdeadie dârile, — atunci de buna séma nu voru fi mai in stare municipiile, cari la totu casulu voru fi mai conscientiose si mai patriotice; in urma apoi o spunu, ca déca n'au fostu in stare esocutorii, se incasedie restantie, — etunci nu va fi uimene in stare, chiaru de s'aru tramite comisiunei tocmai din ministeriulu de finançie. Si enmca nime nu va fi in stare se incasedie restantintele, trebuie sa so precépa de acolo, căci nu mai e de unde, si ce sa se esecute; iéra apoi mare adeveru e in vorb'a cea betrâna: „unde nu-i nemica, nu cautá!“

Voiu se reflectu inca la un'a si anume dlui report. Marsovsky. D-sea si incepù cuventarea cu o intrebare forte seriósa, dise adeca ca acu nu pote fi nici vorba despre aceea, ca primesce-se óre ori nu — proiectul de lege pentru introducerea acestei dâri noué, de óre ce acestu proiect trebuie sa se consiere de primitu dejá de atunci inca, de cându se votá bugetulu; ci acu pote fi vorb'a numai despre aceea, ca vetédia-se acesta dare nouá cu sufletu usiuratu séu ingreuiat?! In privintia, ca acestu proiect se va votá, si eu i dau dreptu dara nu din argumentulu ce aduse d-sea, ci din altele, si anume se va votá, de aceea, căci in clubulu parti-dei liberali s'a hotatarito sa se intem-ple acést'a si de aceea nu este nici o indoiala, ca se va votá acestu proiect, dupa ce asupr'u trebiloru tieri nu se hotaresce in camera, ci in clubulu partoiei guveruului. Iéra cu pri-vire la intrebarea d-sele, ca vorb'a este numai óre votédia-se acesta dare nouá cu sufletu usiuratu séu ingreuiat?! — reflectu ca aru fi fostu cu multu mai bine si mai potrivit sa se fia pusu intrebarea, ca votédia-se óre cu pung'a usiore séu de totu góla? —

Eu inse pre basea argumentelor ce adusei contr'a acestui proiect cu ocaziunea desbaterei generali asupr'a bugetului si pre basea celor ce mai spusei si acum, dechiaru ca nu primescu proiectul de sub intrebare de base a desbaterei speciali. —

B u r s ' a d e V i e n a .

Din 12/24 Decembre 1875.

Metalice 5%	6 50
Imprumutul national 5% (argintiu)	73 80
Imprumutul de statu din 1860	111 90
Actiuni de banca	920 —
Actiuni de creditu	200 50
London	113 25
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	79 50
" " " Temisiorene	79 50
" " " Ardeleani	79 20
" " " Croato-slavone	83 50
Argintu	105 75
Galbinu	5 33
Napoleonu d'auru (poli)	9 08 1/2

Nr. 298—1875.

C O N C U R S U .

Neinfatiosindu-se la primulu terminu nici unu competentu, pentru acea: conformu bugetului de pre anulu 1875/6 statoritu din partea adunârei generali a Asociatiunei transilvane, tienute la Reghinulu sasescu in 29—30 Augustu a. c. sub Nr prot. XXXVI se publica prin acést'a de nou concursu:

pentru 2 stipendie de căte 60 fl. v. a. pentru doi elevi dela vre-o scôla de agricultura din patria cu terminulu pâna in 30 Decembre n. 1875.

Reflectantii la numitele stipendie au a-si tramite incóce concursele loru pâna la terminulu indegitatu, provideute cu atestate de botezu si de paupertate, cu testimonie despre absolvierea celu putienu a scôlei elementarie, precum si unu documentu despre acea, ca sciu portá in genere economia, dupa cum este ea indatinata in tiér'a nostra. —

Se recere, că concurrentii respectivi se fia ajunsu alu 16 anu alu etatei. —

Din siedintia ordinaria a comitetului Asociatiunei transilvane, tienuta la Sabiu in 7 Decembre 1875.

Iacobu Bolog'a, presidinte.

Dr. D. P. Barcianu, secret. II-lea.

(3-3)

C O N C U R S U .

Pentru ocuparea statiunei invetisto-rei vacante in parochia Mad'a protopresi-teratulu II alu Geoagiului, se escrie concursu pâna la finea lunei Decembre a. c. salariulu este 150 fl. v. a. 12 ferdele bucate cuartiru liberu si lemne.

Doritorii de a ocupá acésta statiune voru asterne petitiunile loru instruite conformu statutului organicu pana la terminulu prefaptu, la oficiulu protopresbiteralu.

Secarembo 28 Novembre 1875.

Sabinu Piso,

(2-3)

protopr.

Nr. 462—1875.

C O N C U R S U .

Pentru ocuparea vacantei parochii de clasa a III Siulumbergu, protopresi-teratulu Noerichiu Cincu mare, in urm'a parintescei incaviintări consistoriale Nr. 2947 a. c. se escrie prin acést'a concursu cu terminulu pâna 8 Ianuariu 1876.

Emolumentele suntu:

1. Portiunea canonica de 10 jugere pamentu aratoriu si de fenatiu.
2. Dela 140 familii romani si neorus-tici căte o ferdela de cucuruze sfarmitu.
3. Dela atâtea familii venitele stolari staverite de sinodulu protopresitoral, care tóte impreuna dau sum'a de 400 fl. v. a.

Doritorii de a ocupá acésta parochia, voru avé a-si asterne petitiunile instruite amesuratu statutului organicu la subscri-sulu pâna la terminulu indicatu. —

Noerichiu in 8 Decembre 1875.

In contilegere cu comitetulu parochialu.

Oficiulu ppescu gr.or. Noerichiu C. mare.

G. Maieru,

adm. ppescu.

(2-3)